گزارش

زهرا چیذری

سیگار در دسترس‌تر از نان سنگک!

مصرف روزانه سیگار در زنان در گروه سنی ۱۸ تا ۲۴ سال ۱۹۰ درصد افزایش داشته‌است

در شرایطی که شرکت‌های چند ملیتی تولیدکننده دخانیات برای چرخاندن چرخ‌های این صنعت به قربانیان تازه‌ای فکر می‌کند و برای در دام انداختن زنان و دختران برنامه‌ریزی گسترده‌ای کرده‌است، در کشور ما هم بخشی از مزارع شمال کشور که می‌تواند به تولید محصولات استراتژیک اختصاص داده شود، زیر کشت توتون رفته تا زمان دسترسی به سیگار را کاهش داده و موجب شود تا مصرف روزانه سیگار در زنان در گروه سنی ۱۸ تا ۲۴ سال ۱۹۰ درصد افزایش یابد. درست سنی که بهترین سن برای مادر شدن به شمار می‌رود و با عنایت به سیاست‌های جمعیتی کشور رشد آمار مصرف دخانیات در میان این گروه از زنان می‌تواند نگرانی‌های بیشتری را در پی داشته باشد.

چیزی شبیه به بازاریابی صنعت زیبایی برای مردان، در صنعت دخانیات می‌توان شاهد برنامه‌ریزی گسترده برای جذب زنان به انواع دخانیات بود. به رغم رشد مصرف سیگار در میان زنان و دختران اما هنوز هم آمار زنان سیگاری نسبت به مردان سیگاری کمتر است و این یعنی یک بازار بالقوه برای صنعتی که از مرگ و بیماری انسان‌ها چرخش می‌چرخد و پول‌های هنگفتی را به جیب می‌زند؛ صنعتی که در همه جای دنیا فعال است و با وجود اثبات مضرات سیگار و مواد دخانی و هزاران مقاله علمی درباره سرطانزایی و سرمنشأ بسیاری از بیماری‌ها و امراض در مصرف دخانیات اما سرمایه‌های کلانی که پشت این صنعت وجود دارد، راه را برای فعالیت کارخانه‌های مرگ باز می‌گذارد و حتی موجب می‌شود در کشور خود ما هم مزارع شمال کشور به جای کاشت محصولات مهم و استراتژیک به کشت توتون روی بیاورند؛ ماجرایی که انتقاد جدی محمدرضا مسجدی، دبیر کل جمعیت مبارزه با استعمال دخانیات را در پی داشت. همچنان که به گفته وی زمان دسترسی افراد به سیگار در کشورمان از کشور امریکا هم کمتر است!

■ رشد ۱۹۰ درصدی دخانیات در زنان ۱۸ تا ۲۴ ساله

مافیای دخانیات برای چرخیدن چرخ‌های این صنعت هر روز به بازارهای تازه‌ای فکر می‌کند، به همین خاطر است که روز به روز شاهد پایین آمدن سن مصرف سیگار هستیم یا سیگارهایی با بسته‌بندی‌های جذاب، سیگارهای باریک و سیگارهای لایتی به بازار می‌آید تا بتواند سلیقه خانم‌ها را هم پوشش دهد و دامی بر سر راه آنها پهن کند که نه فقط خودشان بلکه جامعه هم از این دام آسیب می‌بینند. در حال حاضر حدود ۲۰ تا ۲۲ درصد مردان و حدود ۵ درصد زنان از محصولات دخانی استفاده می‌کنند. هر چند خوشبختانه میزان مصرف دخانیات در میان زنان ایرانی نسبت به کشورهایی مانند لبنان و ترکیه کمتر است، اما بنا به تأکید مسجدی دختران جوان، پسران جوان، زنان و به ویژه جوانان به عنوان اهداف مافیایی جهانی دخانیات و فرآورده‌های دخانی قلمداد می‌شوند.

دبیر کل جمعیت مبارزه با استعمال دخانیات ایران با بیان اینکه دختران و زنان جامعه ما به شدت مورد هدف محصولات دخانی هستند، می‌گوید: «شرکت‌های دخانی به دنبال سود و افزایش مصرف هستند.» بنا به تأکید وی آمارهای رسمی کشور در مطالعات انجام شده در سال‌های ۹۶ و ۱۴۰۰ حاکی از آن است که استعمال دخانیات در دختران سن ۱۳ تا ۱۵ سال حدود ۱۳۵ درصد افزایش داشته‌است. مسجدی تصریح می‌کند: «مصرف روزانه سیگار در زنان در گروه سنی ۱۸ تا ۲۴ سال ۱۹۰ درصد افزایش یافته است و نگران این قشر هستیم، چون مادران آینده هستند و سلامت آنها در خطر است.»

■ در دسترس‌تر از نان سنگک!

شاید شما برای تهیه یک نان مجبور باشید چند دقیقه‌ای زمان صرف کنید و اینگونه نیست که به محض اراده برای خرید نان، نانوایی در کنار دستتان باشد، اما تقریباً کافی است اراده کنید تا سیگاری بخرید. از سوپر مارکتی سر کوچه گرفته تا دکه روزنامه‌فروشی کنار بزرگراه می‌توانند انواعی از سیگار را در اختیار شما قرار دهند. تازه اگر اهل خریدهای اینترنتی باشید سایت‌های متعددی هستند که به شما سیگار می‌فروشند و می‌توانند در ارسال سریع سیگار و دیگر دخانیات را در منزل به شما تحویل دهند، اما آنطور که دکتر مسجدی می‌گوید در کشورهای دیگر دسترسی به سیگار اینقدر هم سریع و آسان نیست! وی درباره مدت زمان تهیه سیگار در کشورهایی مانند امریکا و کانادا اینگونه توضیح می‌دهد: «مدت زمان تهیه سیگار در کشورهایی مانند امریکا و کانادا حدود ۴۵ دقیقه است و تهیه ساندویچ حدود ۵ دقیقه است، اما تهیه سیگار در کشور ما به راحتی و در کوتاه‌ترین زمان ممکن انجام می‌شود و این در حالی است که مثلاً تأمین نان سنگک در یک محله زمان‌بر است».

با چنین سرعت و سهولتی برای دسترسی به دخانیات بدیهی است متوسط مصرف دخانیات در جامعه بالا برود. بر این اساس طبق تأکید دبیر کل جمعیت مبارزه با دخانیات ایران درباره متوسط مصرف دخانیات متوسط مصرف دخانیات در کشور حدود ۴۰ تا ۴۵ درصد است و شواهد حاکی از آن است که سهم این افراد از نظام سلامت نسبت به سایر افراد جامعه بیشتر است. به طور مثال، اگر ۱۵۰ هزار تا ۱۶۰ هزار نفر در سال به سرطان مبتلا می‌شوند، این میزان با کاهش مصرف دخانیات یک سوم می‌شود. هزینه درمان سرطان بسیار زیاد است و قیمت برخی داروهای سرطان حدود ۵۰۰ میلیون تومان در ماه است. وی با بیان اینکه ۸ تا ۸/۵ میلیارد تومان برای تهیه سیگار در کشور هزینه می‌شود، تأکید می‌کند: «متوسط قیمت یک سیگار ۴۰ تا ۵۰ هزار تومان است. همچنین سالانه ۷۰ میلیارد نخ سیگار در کشور طی هر سال تولید و مصرف می‌شود. مبلغی که برای تهیه سیگار هزینه می‌شود میلیاردها تومان سود است.»

■ قانونی که دود شد!

قانون جامع مبارزه با دخانیات از آن دست قوانینی است که قانون خوبی به شمار می‌رود، اما اجرایی نمی‌شود! دبیر کل جمعیت مبارزه با دخانیات ایران با بیان اینکه قانون جامع مبارزه با دخانیات در سال ۱۳۸۵ به تصویب رسید، افزود: قانون جامع مبارزه با دخانیات ایران در سطح دنیا بسیار جامع است و آیین‌نامه‌ها و بخشنامه‌های فراوانی هم دارد. بهترین قوانین در کشور وضع می‌شود، اما در حوزه اجرا دارای ضعف و در حوزه نظارت نسبت به اجرا ضعیف‌تر هستیم. مسجدی با بیان اینکه حمایت، تشویق مستقیم و غیرمستقیم یا تحریک افراد به استعمال دخانیات براساس قانون جامع دخانیات ممنوع است، می‌افزاید: «براساس ماده ۳ این قانون، تمام تبلیغات دخانیات در فضای مجازی، شبکه نمایش خانگی و هر رسانه دیگر ممنوع است. مسجدی با بیان اینکه بر فرآورده‌های دخانی بر اساس ماده ۸ قانون جامع دخانیات باید ۱۰ درصد در هر سال افزایش یابد، اظهار کرد: حدود ۲۰ سال از زمان تصویب قانون می‌گذرد، اما مالیات محصولات دخانی به بهانه مبارزه با قاچاق افزایش نیافته‌است.»

پنج بیماری، عامل ۷۰ درصد مرگ‌ومیرها در جهان به حساب می‌آیند. بیماری‌های قلبی- عروقی مانند فشار خون، سکته‌های قلبی و سکته مغزی، سرطان‌ها، بیماری‌های مزمن تنفسی، دیابت و اختلالات اعصاب و روان عامل ۷۰ درصد مرگ و میرهای سطح جهان هستند.

آنطور که مسجدی توضیح می‌دهد ۱۶۰ هزار نفر طی سال گذشته به دلیل بیماری‌های قلبی- عروقی و ۱۳۵ هزار نفر به دلیل سکته‌های قلبی و مغزی در سال گذشته جان خود را از دست دادند. همچنین گفته می‌شود که ۷۸ هزار تا ۸۰ هزار نفر نیز به دلیل سرطان جان خود را از دست می‌دهند. نکته قابل تأمل اینکه سازمان بهداشت جهانی به عنوان پرچمدار سلامت در دنیا بر این باور است که پنج عامل خطر سبب بروز بیماری‌های قلبی- عروقی مانند فشار خون، سکته‌های قلبی و سکته مغزی، سرطان‌ها، بیماری‌های مزمن تنفسی، دیابت و اختلالات اعصاب و روان می‌شوند که دخانیات در صدر آن قرار دارد.

گفت‌وگو

مهسا گربندی

سازمان ملی هوش مصنوعی؛ از تأسیس تا توقف و کنار گذاشته شدن
در گفت‌وگوی «جوان» با مدیر مرکز توسعه و مطالعات هوش مصنوعی

جاماندن از آینده با حذف سازمان ملی هوش مصنوعی

مدیر مرکز توسعه و مطالعات راهبردی هوش مصنوعی در گفت‌وگو با «جوان»:

این چرخش ناگهانی و تنزل جایگاه هوش مصنوعی، به جای انسجام، باعث سردرگمی نهادی، توقف اجرا و هدررفت منابع خواهد شد

جهان در حال تغییر است و این تغییر بیش از هر چیز، به هوش مصنوعی گره خورده‌است. دیگر این فناوری نو، به نیروی شکل‌دهنده آینده و نبض تحولات اقتصادی، علمی، امنیتی و اجتماعی در سراسر جهان تبدیل شده‌است. به همین دلیل، عمده کشورها برای تسلط بر این فناوری قدرتمند، برنامه‌های بلندمدت تدوین می‌کنند و به دنبال مسیرهای تازه برای توسعه آن هستند، چراکه بر این باورند اگر در این میدان رقابت، جا بمانند، در آینده‌ای نه چندان دور، تنها باید نظاره‌گر قدرت‌های پیشگام باشند و بس! هر چند در کشور ما نیز برنامه‌هایی طرح شده، امیدهایی شکل گرفته و گام‌هایی نیز برداشته‌شده، اما ناگهان، با یک تصمیم تازه، همه چیز تغییر کرد؛ اینکه تشکیل سازمان ملی هوش مصنوعی کنار گذاشته شد!

پربیراه نیست که کنار گذاشتن سازمان ملی هوش مصنوعی چیزی فراتر از یک تغییر مدیریتی باشد؛ بدون شک چنین تصمیمی می‌تواند آینده توسعه این فناوری را تحت‌تأثیر قرار دهد. از طرفی سرنوشت پژوهشگران و ذهن‌های خلاقی که سال‌ها در این حوزه تلاش کردند نیز نامشخص است؛ آنهایی که در آزمایشگاه‌ها، رؤیای آینده‌ای پیشرفته را در ذهن دارند، آنهایی که در اتاق‌های تصمیم‌گیری به دنبال ساختن زیرساخت‌های نوین هستند، حالا در برابر این تصمیم مانده‌اند و نمی‌دانند چه آینده‌ای برایشان رقم می‌خورد.

■ تصمیمی برای پیشرفت یا درجا زدن؟!

در حالی که کشورهای پیشرو در جهان، با سرعت در حال توسعه زیرساخت‌های هوش مصنوعی هستند، دولت چهاردهم تصمیمی گرفته که مسیر این فناوری را در کشور به‌کلی تغییر می‌دهد؛ روز ۲۴ اردیبهشت‌ماه در جلسه هیئت دولت اعلام شد که تشکیل سازمان ملی هوش مصنوعی به‌طور کامل کنار گذاشته شود.

قرار است به جای این سازمان، ستادی زیر نظر رئیس‌جمهور و با دبیرخانه معاونت علمی تشکیل شود و وظیفه سیاست‌گذاری، هماهنگی و راهبری کلان هوش مصنوعی را بر عهده بگیرد. همچنین، رئیس این ستاد با حکم رئیس‌جمهور و به پیشنهاد معاون علمی منصوب خواهد شد. متن کامل مصوبه قرار است شنبه آینده ابلاغ شود و جزئیات ساختار و وظایف ستاد به‌صورت رسمی اعلام خواهد شد.

اما، این تصمیم، بیش از آنکه نویدبخش توسعه باشد، نگرانی‌هایی را در میان متخصصان، پژوهشگران و فعالان این حوزه ایجاد کرده‌است. اصلاً چرا باید سازمانی که با هدف تمرکز سیاست‌گذاری و ایجاد زیرساخت‌های ملی تأسیس شده‌بود، تنها پس از مدت کوتاهی کنار گذاشته شود؟ در حالی که هوش مصنوعی به یکی از حوزه‌های کلیدی اقتصاد و فناوری جهانی تبدیل شده چرا باید مسیر تازه‌ای را بدون یک نهاد مستقل در پیش گرفت؟

■ سازمانی با عمر کوتاه

هنوز از یادها نرفته که ۱۹ تیر ۱۴۰۳ سازمان ملی هوش مصنوعی با حضور محمد مخبر، سرپرست وقت ریاست‌جمهوری، و روح‌الله دهقانی فیروزآبادی، معاون وقت علمی ریاست‌جمهور افتتاح شد. هدف این سازمان هم مشخص بود؛ تمرکز سیاست‌گذاری، ایجاد زیرساخت‌های تخصصی و هماهنگی میان نهادهای مرتبط.

اما آنچه در ابتدا به‌عنوان گامی کلیدی برای آینده هوش مصنوعی کشور مطرح شد، هرگز به مرحله اجرایی نرسید. هیچ برنامه عملی مشخصی تدوین نشد، ساختار اجرایی آن شکل نگرفت و اکنون با تصمیم جدید دولت، عمر کوتاه آن به پایان رسیده و تمام مسئولیت‌های مرتبط با این حوزه، به ستاد تازه تأسیس زیر نظر رئیس‌جمهور واگذار می‌شود.

اما شروع این تصمیم از کجا آغاز شد؟ آبان ماه سال گذشته، حسین افشین، معاون علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست‌جمهوری اعلام کرد: «دو روز پیش حکمی زده‌شد و سازمان ملی هوش مصنوعی به ذیل معاون اول رئیس‌جمهور ارتقا یافت» او گفت که ریاست این سازمان و شورای راهبری آن از سوی رئیس‌جمهور به دکتر عارف تفویض شده‌است.

حدود یک ماه بعد (آذر ۱۴۰۳)، افشین در برنامه گفت‌وگوی ویژه خبری اظهار کرد که دولت تدوین اساسنامه سازمان ملی هوش مصنوعی را در دستور کار قرار داده و تا سه ماه آینده این اساسنامه برای تصویب به هیئت وزیران ارائه خواهد شد. او همچنین تأکید کرد که وظیفه این سازمان «تنظیم‌گری و برنامه‌ریزی» خواهد بود، نه اجرای مستقیم پروژه‌ها.

با این حال، تنها چند روز پس از این اظهارات، مسعود پزشکیان رئیس‌جمهور در جلسه هیئت دولت (۲۵ آذر ۱۴۰۳) صراحتاً اعلام کرد که ایجاد یک سازمان مستقل برای مدیریت هوش مصنوعی «قابل‌قبول نیست.» در همان جلسه، او به ستار هاشمی، وزیر ارتباطات، مأموریت داد با بررسی تجربیات بین‌المللی، رویکرد ملی هوش مصنوعی ایران را تدوین کند؛ تصمیمی که از همان لحظه اعلام، انتقاداتی را به‌دنبال داشت؛ انتقاداتی مبنی بر اینکه نبود یک سازمان تخصصی، مسیر توسعه هوش مصنوعی را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد و چه بسا مانعی بر سر راه پیشرفت آن شود.

■ سؤالاتی بی‌پاسخ

اکنون با تصمیم کنار گذاشته شدن سازمان ملی هوش مصنوعی، سؤالات بی‌شماری در مورد آینده این فناوری در ایران شکل گرفته. مثلاً اینکه چگونه ممکن است یک روز اقدام به تأسیس نهادی مستقل برای هدایت این حوزه شود و روز بعد تصمیم بگیرند آن را کنار بگذارند؟ آیا نبود یک سازمان تخصصی باعث پراکندگی مسئولیت‌ها و کاهش تخصص‌گرایی نمی‌شود؟ مهدی طریقت، مدیر مرکز توسعه و مطالعات راهبردی هوش مصنوعی، در این‌باره می‌گوید: «این اتفاق که در فاصله‌ای کوتاه، سیاست کلان یک کشور در حوزه‌ای راهبردی مانند هوش مصنوعی تغییر کند، آن هم بدون اعلام دلایل شفاف، کارشناسانه و منطقی، نه‌تنها از نظر حکمرانی صحیح قابل‌قبول نیست، بلکه پیامدهای منفی جدی برای اعتماد عمومی، سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و انسجام سیاستی در کشور خواهد داشت. کنار گذاشتن کامل چنین نهادی قبل از رسیدن به بلوغ خود، به جامعه علمی، سرمایه‌گذاران و شرکای بین‌المللی این پیام را می‌دهد که ثبات تصمیم‌گیری در این حوزه وجود ندارد.»

او ادامه می‌دهد: «جایگزین شدن ستاد به جای سازمان به معنای تنزل سطح نهادی از یک نهاد دارای استقلال اجرایی و منابع مشخص، به ساختاری عمدتاً سیاست‌گذار، مشورتی و فاقد قدرت اجرایی مستقیم است. آن هم در زمانی که برخی از کشورها، سال‌هاست که وزارتخانه هوش مصنوعی ایجاد کرده‌اند.»

مدیر مرکز توسعه و مطالعات راهبردی هوش مصنوعی هشدار می‌دهد که این چرخش ناگهانی، به جای انسجام، باعث سردرگمی نهادی، توقف اجرا و هدررفت منابع خواهد شد.

■ هشداری که جدی است

بدون شک نبود یک نهاد تخصصی و مستقل می‌تواند پیامدهای جدی برای سیاست‌گذاری در این حوزه به همراه داشته‌باشد. طریقت در این رابطه توضیح می‌دهد: «قطعاً نبود یک سازمان تخصصی و مستقل در حوزه هوش مصنوعی می‌تواند به پراکندگی مسئولیت‌ها، تداخل نهادی، موازی‌کاری و کاهش کارآمدی تصمیم‌گیری منجر شود. در حوزه‌ای مانند هوش مصنوعی که ذاتاً پیچیده، چندرشته‌ای و با سرعت تحولات بالا همراه‌است، وجود یک نهاد متمرکز، تخصص‌محور و دارای اختیارات مشخص برای سیاست‌گذاری، راهبری، هماهنگی بین‌نهادی و نظارت بر اجرا، نه‌تنها مطلوب بلکه اجتناب‌ناپذیر است.»

او در ادامه با اشاره به تجربه کشورهای پیشرو در این حوزه می‌گوید: «کشورهایی مانند چین، ایالات‌متحده، اتحادیه اروپا، فرانسه، سنگاپور و کانادا، نهادهای متمرکز با ساختارهای مشخص و مأموریت‌های تخصصی ایجاد کرده‌اند تا از طریق آنها راهبردهای ملی خود را هدایت کنند. چنین سازمان‌هایی معمولاً با اختیار مستقیم بر منابع، ارتباط با مراکز دانشگاهی، مشارکت با بخش خصوصی و سازوکارهای نظارت دقیق، عملکرد مؤثری داشته‌اند.»

به اعتقاد مدیر مرکز توسعه و مطالعات راهبردی هوش مصنوعی، حذف یک نهاد تخصصی به جای اصلاح آن، به معنای حذف امکان هدایت منسجم در این حوزه است. اگرچه ساختار سازمانی قبلی می‌توانست دارای اشکالاتی باشد، اما راه‌حل منطقی اصلاح، چابک‌سازی یا بازطراحی آن است، نه حذف کامل آن.

■ تجارب دیگر کشورها

طریقت بر این باور است که کشورهای پیشرو در حوزه هوش مصنوعی، با توجه به اهمیت این فناوری، ساختارهای تخصصی، مستقل و هم‌راستا با نظام حکمرانی خود برای مدیریت توسعه AI ایجاد کرده‌اند: «کشورهای موفق در این حوزه، نهادهایی ایجاد کرده‌اند که نه‌تنها قدرت سیاست‌گذاری دارند، بلکه توان اجرایی، جذب منابع، ارزیابی فناوری و تعامل بین‌المللی را نیز دارا هستند. این ساختارها نه موازی‌کاری دارند، نه صرفاً نمادین هستند، بلکه با ظرفیت تخصصی بالا و انسجام نهادی طراحی شده‌اند.»

او با اشاره به چند نمونه جهانی می‌گوید: «در ایالات متحده، دفتر سیاست‌گذاری علمی و فناوری کاخ سفید (OSTP) سیاست‌های کلان AI را هدایت می‌کند، اما اجرای برنامه‌ها به نهادهایی مانند DARPA و NSF سپرده شده که بودجه مستقل دارند. اتحادیه اروپا رویکردی تنظیم‌گری و شبکه‌ای را در قالب AIAct و EuropeanAIA-liance دنبال کرده و تعامل مستمر بین بخش‌های دولتی، خصوصی و دانشگاهی برقرار کرده‌است.»

طریقت همچنین تجربه چین را مثال می‌زند که با یک برنامه ملی بلندمدت توسعه AI را به یکی از اولویت‌های اصلی استراتژیک خود تبدیل کرده‌است: «برنامه توسعه نسل جدید هوش مصنوعی چین که از سال ۲۰۱۷ آغاز شد، با هدایت نهادهایی مانند وزارت صنعت و فناوری اطلاعات (MIIT) و کمیسیون توسعه ملی (NDRC)، هدف دارد چین را تا سال ۲۰۳۰ به قدرت نخست این حوزه تبدیل کند.»

به عقیده مدیر مرکز توسعه و مطالعات راهبردی هوش مصنوعی، این کشورها ساختارهای سیاست‌گذاری را نه به‌صورت غیرمتمرکز و موازی‌کاری بلکه بر پایه نیازهای واقعی و با مشارکت گسترده طراحی کرده‌اند. او هشدار می‌دهد: «این تجربیات نشان می‌دهد که پیشرفت در AI بدون نهاد تخصصی، مستقل و پایدار، تقریباً غیرممکن است. حذف سازمان ملی هوش مصنوعی بدون جایگزین مناسب، پیامدهای منفی برای انسجام تصمیم‌گیری در این حوزه خواهد داشت.»

■ آیا مدل ستادی کارآمد است؟

در بسیاری از کشورها، مدیریت هوش مصنوعی به عنوان یک فناوری راهبردی، نیازمند ساختارهای تخصصی و پایدار است. برخی کشورها مدل‌های متمرکز و دارای اختیارات اجرایی را برگزیده‌اند، در حالی که برخی دیگر به ساختارهای مشورتی بسنده کرده‌اند، اما آیا مدل ستاد زیر نظر رئیس‌جمهور به تنهایی می‌تواند مسیر توسعه AI را در یک کشور هدایت کند؟ طریقت در این رابطه توضیح می‌دهد: «مدل ستادی تنها زمانی موفق خواهد بود که دارای اختیارات اجرایی، بودجه مستقل و ساختار تخصصی باشد. تجربه کشورهای مختلف نشان داده است که اگر صرفاً نقش مشورتی و هماهنگی داشته باشد و از ساختار اجرایی محروم باشد، نمی‌تواند تأثیر واقعی بر توسعه هوش مصنوعی داشته‌باشد.»

او در ادامه به تجربه ایالات‌متحده اشاره می‌کند: «در امریکا، دفتر سیاست‌گذاری علم و فناوری کاخ سفید (OSTP) مستقیماً زیر نظر رئیس‌جمهور فعالیت می‌کند، اما این دفتر تنها جهت‌گیری کلان را تعیین می‌کند و اجرای پروژه‌ها به نهادهای تخصصی مانند DARPA و NSF واگذار شده‌است.»

طریقت همچنین مدل امارات متحده عربی را مثال می‌زند که ترکیبی از هدایت کلان و ساختار اجرایی مستقل را به کار گرفته‌است: «در امارات، وزیر دولت در امور هوش مصنوعی منصوب شده، اما در کنار آن، AI Office که دارای اختیارات اجرایی و بودجه مستقل است، کار اجرای پروژه‌ها را پیش می‌برد. این ترکیب از اختیار سیاست‌گذاری سطح بالا و زیرساخت اجرایی واقعی باعث شده تا امارات بتواند در عمل پروژه‌های بزرگی را در زمینه AI اجرا کند.»

به اعتقاد او، اگر ستاد زیر نظر رئیس‌جمهور فاقد اختیارات اجرایی و صرفاً نقش هماهنگی داشته باشد، به تجربه کشورهای مختلف، چنین مدلی موفق نخواهد شد و کشور ناچار به تأسیس مجدد نهادهای اجرایی تخصصی خواهد بود: «مدل ستادی تنها زمانی موفق خواهد بود که با نهادهای تخصصی قدرتمند و ساختارهای عملیاتی پشتیبانی شود. در غیر این صورت، چنین ساختاری به مدل صوری و کم‌اثر تبدیل خواهد شد که در نهایت نیازمند بازنگری خواهد بود.»

■ چه باید کرد؟

با توجه شرایط فعلی، بهترین تصمیم آن است که به‌جای کنار گذاشتن کامل سازمان ملی هوش مصنوعی، مسیر بازنگری و اصلاح هوشمندانه آن دنبال شود. اگرچه ممکن است این سازمان در طراحی اولیه خود ضعف‌هایی داشته‌باشد، اما حذف کامل آن راه‌حل مناسبی نیست، بلکه باید ساختاری چابک، تخصص‌محور، مشارکتی و پاسخگو جایگزین شود که بتواند توسعه AI را به‌صورت منسجم هدایت کند.

طریقت بر ضرورت ایجاد یک کمیته تخصصی فراجناحی و فرابخشی تأکید می‌کند که با همکاری دولت، مجلس، دانشگاه‌ها، بخش خصوصی، نهادهای نظامی و مدنی تشکیل شود. او معتقد است که مدل مطلوب باید این ویژگی‌ها را داشته باشد؛ استقلال نهادی کافی برای اتخاذ تصمیمات راهبردی، پاسخگویی شفاف همراه با نظام ارزیابی عملکرد، اختیارات مشخص در زمینه سیاست‌گذاری، تخصیص منابع و نظارت بر پروژه‌های کلان و همچنین ارتباط فعال و رسمی با زیست‌بوم نوآوری، مراکز دانشگاهی و صنایع مرتبط.

به اعتقاد او، تصمیم‌گیری درباره آینده هوش مصنوعی باید از حالت مقطعی و خلق‌الساعه خارج شود و مبتنی بر یک سند ملی بلندمدت، با اهداف و شاخص‌های مشخص باشد: «تصویب و اجرای چنین سندی باید پشتوانه حقوقی قوی داشته‌باشد تا به یک سیاست‌گذاری الزام‌آور تبدیل شود، نه صرفاً یک مصوبه یا ماده‌ای از یک طرح مجلس.»

بی‌تردید، پایداری تصمیمات، انسجام نهادی و اجماع ملی، کلید موفقیت در رقابت جهانی AI است. اگر کشور بخواهد در این حوزه جایگاه قابل‌توجهی داشته‌باشد، نیازمند ساختاری باثبات، متخصص و متعهد به اجراست؛ نه تصمیمات مقطعی، بی‌پشتوانه و غیرقابل پیش‌بینی.

محیط‌زیست

محیط‌زیست اعلام کرد

ثبت غار جدید در کرمان

سرپرست اداره کل حفاظت محیط زیست استان کرمان از اکتشاف و ثبت غار جدید در پارک ملی خبر و پناهگاه حیات‌وحش روچون شهرستان بافت خبر داد.

محسن جعفری نژاد بسطامی روز یک‌شنبه اعلام کرد: حسب برنامه ارائه شده درخصوص شناسایی و پیمایش غارهای مناطق تحت مدیریت استان، گروهی متشکل از دبیر کارگروه غارشناسی، همکاران اجرایی محیط‌زیست و انجمن غارنوردی استان مختصات دهانه غار تازه کشف در پارک ملی خبر را ثبت کردند و بولتینگ (ساقه روی) و پیمایش آن را انجام دادند. وی افزود: این غار طی اجرای برنامه سرشماری سال گذشته توسط محیط‌بانان پرتلاش ما، ابراهیم علیدادی سلیمانی و حافظ رضوانی به دبیرخانه کارگروه غارشناسی استان معرفی شده‌بود.

■ کشف و ثبت غار جدید در پارک ملی خبر

سرپرست اداره کل حفاظت محیط‌زیست استان کرمان بیان کرد: در این برنامه مسیر صعب‌العبور تا دهانه غار پیمایش شد و پس از ثبت مختصات محل، تیم فنی به سرپرستی زینب یوسفی‌پور، نماینده انجمن غارنوردی استان در کارگروه برای انجام بررسی‌های کارشناسی نسبت به رول‌کوبی و طناب‌ریزی غار اقدام کرد که نتیجه ورود به این غار، ثبت عمق ۱۵۰ متری فرود چاه سه قسمته غار است.

■ پیمایش غارهای موجود در مناطق تحت مدیریت استان

مسئول دبیرخانه کارگروه غارشناسی استان کرمان نیز گفت: اقدام برای تعیین نام مناسب و تعیین درجه‌بندی حفاظتی از طریق کارگروه‌های مربوط و برنامه‌ریزی برای استفاده بهینه از این اثر طبیعی در پارک ملی خبر از الزامات پیش‌رو است. مهرانگیز حیدریان پیش از این، از اجرای برنامه پیمایش و بازدید غارهای موجود در مناطق تحت مدیریت استان کرمان خبر داده و گفته بود: طی برنامه اعلامی توسط این دبیرخانه برای پیمایش و بازدید غارهای استان با همراهی غارنوردان انجمن غار استان، هفته‌های گذشته نیز از دو غار موجود در منطقه حفاظت‌شده «چاه کوچه زرند» بازدید به عمل آمد.

■ گروه پیمایش غار

حیدریان اظهار داشت: به علت وجود غارنهشته‌های ویژه در این دو غار، درصدد انجام مطالعات زمین‌شناسی بیشتر برای تعیین درجه حفاظتی آنها هستیم و پیمایش غارهای استان مستلزم تأمین تجهیزات ایمن و استاندارد است که در دستور کار کارگروه غار استان قرار دارد. استان کرمان ۲۳ منطقه تحت مدیریت حفاظت محیط‌زیست شامل یک پارک ملی، یک اثر طبیعی ملی، چهار پناهگاه حیات وحش، ۱۰ منطقه حفاظت‌شده و هفت منطقه شکار ممنوع دارد که وسعتی حدود ۱۵ درصد از مساحت استان را شامل می‌شود. بنا به اعلام اداره کل حفاظت محیط‌زیست کرمان تاکنون بیش از ۵۰ غار در این مناطق شناسایی شده‌است.

ازشهر

عضو شورای شهر تهران:

هزینه ساخت هر کیلومتر مترو ۳ هزار میلیارد تومان است

عضو شورای شهر تهران با اشاره به جابه‌جایی روزانه ۲/۵ میلیون مسافر توسط مترو و صرفه‌جویی سالانه ۳۰۰ میلیون لیتر بنزین، توسعه خطوط و افزایش واگن‌های مترو را یک ضرورت حیاتی برای کاهش مصرف سوخت و بهبود کیفیت زندگی در پایتخت دانست.

محمد آقامیری، عضو شورای اسلامی شهر تهران گفت: ۲۴ اردیبهشت سالروز تأسیس شرکت متروی تهران است و جا دارد از تمامی کارگران، تکنیسین‌ها، مهندسان، مدیران و همه کسانی که طی این پنج دهه در راه توسعه این زیرساخت حیاتی تلاش کرده‌اند، صمیمانه تشکر کنیم. امروز متروی تهران با ۷ خط فعال و حدود ۱۶۰ ایستگاه، در میان شبکه‌های متروی جهان رتبه بیستم را به خود اختصاص داده‌است. آقامیری با اشاره به صرفه‌جویی سالانه ۳۰۰ میلیون لیتر بنزین به‌واسطه جابه‌جایی روزانه حدود ۲/۵ میلیون نفر توسط مترو گفت: این موضوع اهمیت توسعه شبکه و افزایش واگن‌های مترو را دوچندان می‌کند. وی ادامه داد: در این دوره مدیریت شهری، راه‌اندازی چهار خط جدید شامل خطوط ۸، ۹، ۱۰ و ۱۱ در دستور کار قرار گرفته و حفاری برخی از این خطوط نیز آغاز شده‌است. این خطوط، آینده‌ساز حمل‌ونقل شهری تهران خواهند بود. آقامیری همچنین با اشاره به هزینه ساخت هر کیلومتر مترو که حدود ۳ هزار میلیارد تومان برآورد می‌شود، گفت: هر کیلومتر از این شبکه افزون بر خدمت‌رسانی به مردم، زمینه‌ساز اشتغال مستقیم برای بیش از ۸۰۰ نفر نیز هست. در پایان، وی ضمن تشکر از مدیران سابق و فعلی متروی تهران از جمله آقایان فرزان‌پور، مسعود لطفی و محمدنژاد، برای تلاش‌های آنان در توسعه این زیرساخت مهم شهری، خواستار ادامه این مسیر با حمایت بیشتر مدیریت شهری شد.

خبر کوتاه

توزیع کتب درسی خارج از سامانه الکترونیکی ممنوع است

معاون اداره کل نشر کتب درسی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی کشور گفت: تنها راه توزیع کتاب‌های درسی سامانه الکترونیکی است، بنابراین توزیع هر گونه کتاب درسی خارج از سامانه مربوطه ممنوع است.

یوسف گلی گفت: بیش از ۱۶ میلیون و ۴۰۰ هزار دانش‌آموز کتب درسی خود را از طریق سامانه ثبت سفارش دریافت می‌کنند. وی افزود: در این فرآیند بیش از ۱۵۶ میلیون جلد کتاب درسی با ۹۵۰ عنوان کتاب درسی در بین دانش‌آموزان پایه‌های مختلف توزیع می‌شود. گلی با بیان اینکه کتاب درسی و محتوای آموزشی ضرورتاً باید در ابتدای سال تحصیلی در اختیار دانش‌آموز قرار گیرد، ادامه داد: با توجه به اهمیت موضوع تلاش داریم تا پست کارشناسی توزیع کتاب درسی در ادارات آموزش و پرورش مناطق و شهرستان‌ها ایجاد شود.

معاون اداره کل نشر کتب درسی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی کشور تصریح کرد: نباید اجازه دهیم خلل و فاصله‌ای در فرایند توزیع کتاب‌های درسی دانش‌آموزان رخ دهد. گلی افزود: سامانه فروش کتاب درسی یکی از سامانه‌های بزرگ کشور است، بنابراین این سامانه از سامانه‌های مورد اعتمادی است که انجام تمام فرآیند ثبت سفارش، توزیع سامانه انبارداری و سامانه مالی کتاب را در بر می‌گیرد.